

**SAĞMAL HAYVANLARIN
BAKIMI VE BESLENMESİ**

Sağmal Hayvanların Bakımı ve Beslenmesi

Sütaş Grubu

Bölüm 1 Sindirim Sistemi

Bölüm 2 Yem Çeşitleri

Bölüm 3 Yem Tüketimini Etkileyen Faktörler

Bölüm 4 Rasyon Nedir? TMR Nedir?

Bölüm 5 Süt İneklerinin Beslenmesinde Temel Dönemler

Bölüm 6 Kuru Dönem Beslenmesi

Bölüm 7 TMR Karıştırma Hataları

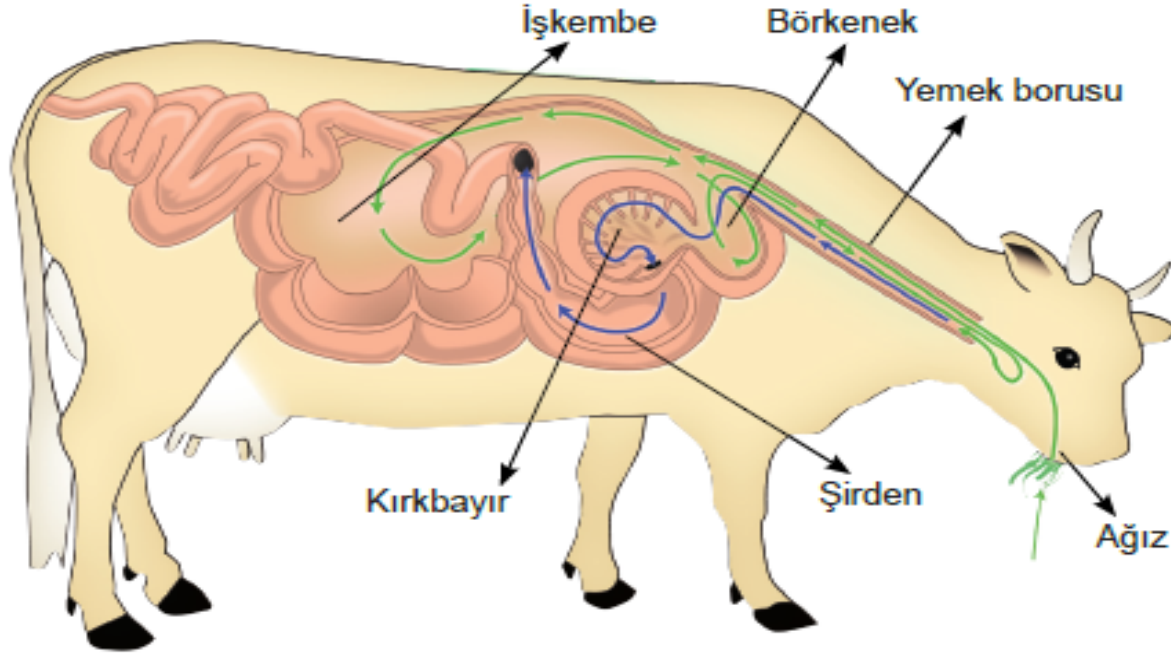
Bölüm 8 Yemlik Yönetimi

Bölüm 9 TMR Hazırlama

Bölüm 10 Tavsiyeler

Sindirim Sistemi

Sütaş Grubu

- Besinin geviş getirilmeden önce izlediği yol
- Besinin geviş getirildikten sonra izlediği yol

Geviş getiren otçul memelilerde besinlerin izlediği yol

Sindirim Sistemi

Sindirim: Karmaşık yapılı büyük moleküllü bileşiklerin mekanik, kimyasal ve mikrobiyolojik yollar ile, canlının faydalanabileceği küçük yapıda bileşikler haline dönüşmesine denir.

Bu dönüşümlerin yapıldığı yere da **Sindirim Sistemi** denir.

Sindirim Kanalı Fonksiyonları

- Geviş Getirme
- Tükürük Üretimi
- İşkembe Hareketleri
- Geğirme

Yem

- Belirli miktar ve koşullarda hayvana verildiğinde hayvanın **yaşamasi,** **gelişmesi ve verim** (Süt, döl, et) vermesini sağlayan, hayvanın sağlığına da zarar vermeyen organik ve inorganik maddelere yem denir.

Temel Besin Maddeleri

- **İnsanların** ve **hayvanların** temel gereksinimlerini karşılamada kullanılan çeşitli element ve bileşiklere **temel besin maddesi** denir. Beslenmenin amacı bu **6** çeşit temel besin maddesini vücuda dengeli olarak almaktır.
  1. Karbonhidratlar (Şeker, nişasta, selüloz)
  2. Proteinler
  3. Yağlar
  4. Vitaminler
  5. Mineral Maddeler
  6. Su

Yem Çeşitleri

Temel Besin Maddeleri

1. Protein

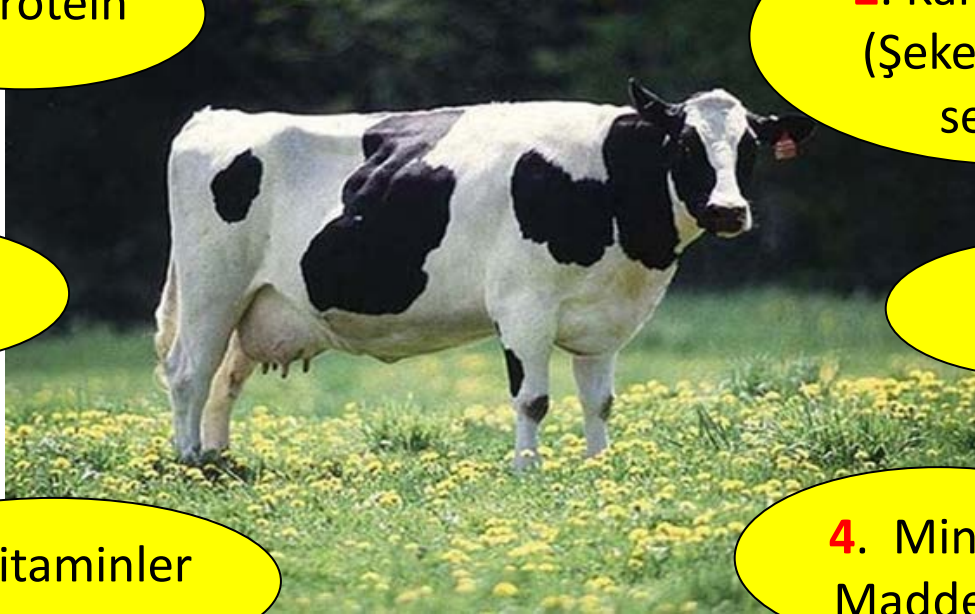
2. Karbonhidrat
(Şeker, nişasta,
selüloz)

6. Su

3. Yağ

5. Vitaminler

4. Mineral
Maddeler

Yem Çeşitleri

1- Kaba Yemler (%17 Ham selüloz içeren yemler)

- Kuru kaba yemler (Buğday-arpa-yulaf-çavdar-tritikale samanı, fiğ samanı (Kes)),
- Kuru ot (Yonca, çayır, yulaf, arpa, buğday, tritikale, bezelye, fiğ otu),
- Sulu kaba yemler; silaj (Mısır, yonca, bezelye, hububat silajı), mera otu,
- Fabrika yan ürünleri (Pancar, elma, domates, arpa, anason, üzüm posası).

2- Kesif Yemler (Besin maddesi içerikleri ve sindirilme kabiliyetleri yüksek yemler)

- Dane yemler (Mısır, arpa, yulaf, çavdar, buğday, tritikale, darı),
- Küspeler (Soya küspesi, pamuk tohumu küspesi, ayçiçeği tohumu küspesi),
- Sanayi yan ürünleri (Kepek, razmol, bonkalit, melas),
- Fabrika yemleri.

Yem Tüketimini Etkileyen Faktörler

Sütaş Grubu

- Canlı ağırlık
- Irk
- Sağım (Laktasyon) dönemi
- Süt verimi
- Çevre koşulları
- Vücut ağırlığı (Kondisyonu)
- Yemlerin kalitesi (Enerji/Protein dengesi)
- Rasyon kalitesi (Kuru madde/Nem oranı)
- Partikül büyüklüğü
- Kaba yem / Kesif yem oranı (%KM **NDF**= 25 – 32, **ADF** EN AZ 19)

Rasyon Nedir? TMR Nedir?

Rasyon (Yem Karışımı) Nedir?

- Bir hayvanın 24 saatlik zaman dilimi içerisinde ihtiyaç duyduğu besin maddelerini ve enerji gereksinimini sağlayan toplam yem miktarıdır.
- Dönemsel Rasyon Çeşitleri:
  1. Buzacağı dönemi
  2. Genç hayvan
  3. Gebe düve
  4. Sağım dönemi
  5. Kuru dönem

Rasyon Nedir? TMR Nedir?

TMR Nedir?

- TMR = Toplam Karıştırılmış Rasyon
- Hayvanın ihtiyaçları doğrultusunda bir öğünde tükettiği kaba ve kesif yemlerin karışımına TMR denir.
- Çiftlik çalışma şartları uygun ise sağlam hayvanlar için **sağım sayısı kadar** taze TMR hazırlanmalıdır.
- Kuru ve genç hayvanlar için günde **bir defa** TMR hazırlanabilir.

Rasyon Nedir? TMR Nedir?

TMR ile Beslemenin Hedefi

Her gün:

- Aynı zamanda,
- Aynı karışımdan,
- Aynı miktarda,

TMR hazırlanmasıdır.

Beslenmede tutarlılık **başarının anahtarıdır!**

Süt İneklerinin Beslenmesinde Temel Dönemler

KURU DÖNEM

BİRİNCİ DÖNEM (DOĞUM SONRASI)

İKİNCİ DÖNEM (YÜKSEK VERİM)

ÜÇÜNCÜ DÖNEM (DÜŞÜK VERİM)

Süt İneklerinin Beslenmesinde Temel Dönemler

Ketozis
Asidozis
Süt humması
Mide dönmesi

Birinci Dönem (Doğum Sonrası)

- Buzağılamadan sonra **45 - 70 günlük** dönemde süt verimi en yüksek noktaya ulaşır.
- Ancak bu dönemde doğum stresi ile birlikte **yem tüketiminin düşük** olduğu gözlenir.
- Süt verimindeki hızlı artışa göre yem tüketiminin düşük olmasından dolayı enerji açığı oluşur.
- Bu durumda hayvan yem ile alamadığı enerjiyi kendi vücudundaki yağları kullanarak giderir.
- Beslenme ile ilgili hatalar ve hastalıklarla en çok bu dönemde karşılaşılır.

Birinci Dönem (Doğum Sonrası)

- Bu dönemde yem tüketimini artırmak için mutlaka **kaliteli kaba** yemler kullanılmadır.
- İyi kaliteli bol yapraklı **yonca otu** ve kuru maddesi yüksek taneleri iyice ezilmiş **mısır silajı** ilk tercih olmalıdır.
- Yonca otunun veya diğer kuru kaba yemlerin **2 – 3 - 5 cm** boyutunda kıyılmış olması tüketim miktarını artıracaktır.
- Hayvanlara verilen rasyonun **kuru maddesinin**;
  1. En Az; **% 40'ı** kaba yemlerden oluşmalıdır.
  2. En Fazla; **% 60'ı** kesif yem (Süt yemi, küspe ve tahıl danelerinden) oluşmalıdır.

Süt İneklerinin Beslenmesinde Temel Dönemler

Sütaş Grubu

Doğum sonrası sağmala 1 tüp (Düşük verimlilere) veya 2 tüp (Yüksek verimlilere) benzeri kalsiyum takviyesi verilmesi sağlıklı yapı oluşturur.

- Bu dönemde hayvanlara %19 protein 2700 enerji yada %21 protein 2750 enerji'li kesif yemler verilmelidir.
- Rasyonun karışımına bakıldığında;
13 kg kesif yem, 5 kg yonca, 0,5 kg saman,
20 kg silaj.

İkinci Dönem (Yüksek Verim)

- Hayvanların **yem tüketimlerinin arttığı** dönemdir.
- Bu sebeple bu dönem Birinci Dönem (Doğum Sonrası) beslenmesine göre daha kolay gerçekleşir.
- Doğum sonrası dönemde kilo kaybı yaşayan hayvanların tekrar kilo almaya başladıkları gözlenir. Bu sayede zayıf ineklerin ve ilkinde buzağılayan düvelerin kızgınlığa gelmesi ve döl tutma oranları artar.
- Hayvanlara verilen rasyonun;
  1. **% 60'**ının kesif yem, küspe ve tahıl danelerinden,
  2. **% 40'**ünün kaba yemlerden oluşmasına dikkat edilmelidir.

İkinci Dönem (Yüksek Verim)

- Dönem sonuna doğru **süt veriminde düşme** eğiliminde olduğundan hayvanlar kilo almaya devam eder.
- Bu dönemde hayvanların **çoğu gebe** kalmış olmalıdır.
- Hayvanlar süt verimlerine göre beslenmelidir. Aksi halde yağlanma meydana gelir.
- Yağlı bir şekilde kuru dönemi tamamlayan hayvanlarda **karaciğer yağlanması** olacağından buzağılama sonrası;
  1. Güç doğum, iştahsızlık, Ketozis (Şeker hastalığı), döl tutmama,
  2. Bağışıklık sisteminin bozulması gibi sorunlar oluşacaktır.

Üçüncü Dönem (Düşük Verim)

Bu dönemdeki hayvanların rasyon kuru maddesinde:

- % 35 - 40 kesif yem,
- % 60 - 65 kaba yem bulunmalıdır.

Kuru Dönem Beslemesi

- Bu dönem hayvanların gebeliğinin 220 – 280 günlerini kapsar.
- Bir sonraki sağım dönemine hazırlık sürecidir.
- Kuru dönemde yapılacak bilinçli beslenme programı ile beslenme hastalıklarına karşı önlem alınmış olur.
- Bu dönemde mutlaka **kuru dönem yemi** kullanılmalıdır.
- Yonca, korunga, fiğ gibi baklagillerde bulunan **kalsiyum** kan kalsiyumunu yükselterek süt humması oluşma riskini arttırır.
- **Tuz** tüketimi sınırlandırılmalıdır. Aksi halde meme ödemlerine sebep olur.

Kuru Dönem Beslemesi

Kuru dönem rasyonlarında ;

- **% 20 – 30** kesif yem,
- **% 70 – 80** kaba yem bulunmalıdır.
- %16 protein ve enerjisi 2550 Mcal olan kesif yem kullanılmalıdır.
- 4 kg kesif yem, 3,5 kg saman, 13 kg silaj rasyonda kullanılabilir.

Kuru Dönem Beslemesi

Sütaş Grubu

Vücut Kondisyonu

Kuru dönemdeki ineklerin vücut kondisyonları **3 - 3,5** aralığında olmalıdır.

TMR Karıştırma Hataları

Sütaş Grubu

Aşırı Karıştırma

- Süt veriminde düşme,
- Süt kalite değerlerinde düşme,
- İshal problemleri,
- Geviş getirme oranında azalma,
- Değişken kuru madde alımı,
- Döl tutma problemleri,
- Midenin yer değiştirmesi (Abomasum deplasmanı),
- İştahsızlık,
- Topallık.

TMR Karıştırma Hataları

Sütaş Grubu

Az Karıştırma

- İştahsız tüketim ve yem seçme,
- Süt yağında azalma,
- İshal problemleri,
- Kondisyon kaybı,
- TMR'da topaklanma,
- Değişken kuru madde alımı,
- Topallık.

Yemlik Yönetimi

Sütaş Grubu

- TMR uygun şekilde karıştırılmalıdır.
- Yemlikte boşluk varsa inek **yem seçiyor** demektir.
- Yem her saat başı yem yoluna ittirilmelidir.
- Kaba yemler uygun büyüklükte (**2 – 3 - 5 cm**) olmalıdır.
- Yem **neminin yeterli** olup olmadığı kontrol edilmelidir.
- Hayvanların önünde **24 saat** taze ve temiz yem bulunmalıdır.

TMR (Yem Karışımı) Hazırlama

Sütaş Grubu

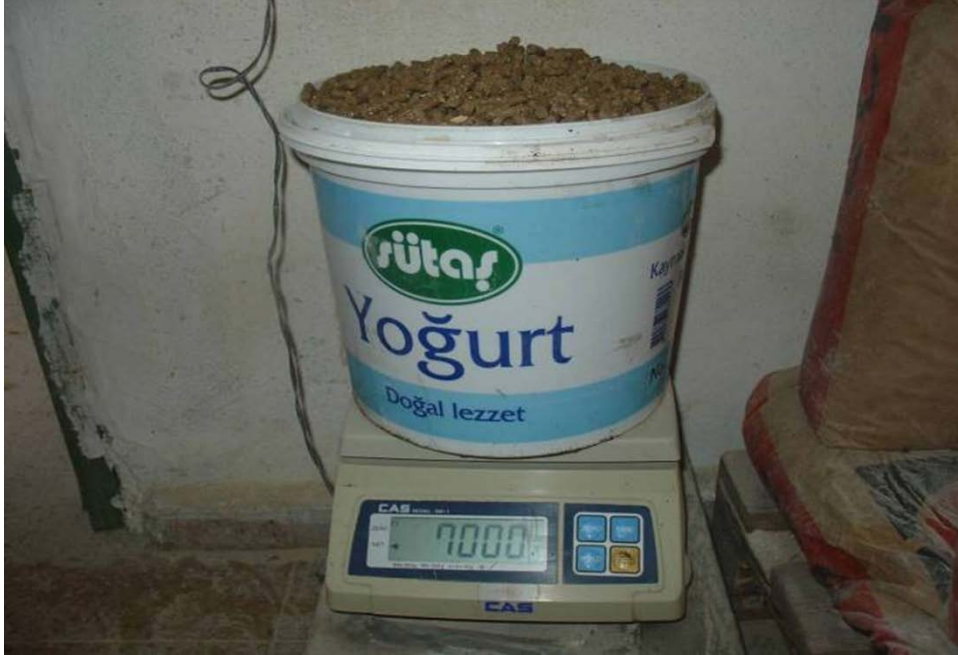
Yem karıştırma vagonu yoksa;

- Yem tartmak için mutlaka **kantar** bulunmalıdır.
- Yonca, yulaf, saman vb. **balyaların ağırlıkları** bilinmelidir.
- Bir el arabasının ne kadar mısır silajı alacağı ölçülmelidir.

TMR (Yem Karışımı) Hazırlama

10 kg'lık yoğurt kovası yaklaşık **7 kg** pelet süt yemi alır.

TMR (Yem Karışımı) Hazırlama

Sütaş Grubu

Bir el arabası yaklaşık **40 kg** mısır silajı alır.

DARA 25 KG

TMR (Yem Karışımı) Hazırlama

Bir küçük saman balyası yaklaşık **18 - 20 - 22 kg** gelir.

TMR (Yem Karışımı) Hazırlama

Sütaş Grubu

Bir küçük yonca balyası yaklaşık **23 - 25 – 27 kg** gelir.

Buğday

- İneklere alıştırmadan fazla miktarda verildiğinde;
(**0,5 – 1,5 Kg/Gün**)

- Sindirim bozuklukları,
- Şişme,
- İshal görülür.

- Fırın artıkları da, **küfsüz** olması koşulu ile
0,5 Kg/Gün den fazla verilmemelidir.

Şeker Pancarı Posası

- Yaş pancar posası sağmal sığırlara fazla miktarda verildiğinde; ishal ve sindirim organlarında gaz oluşmasına sebep olur. (**4 Kg/Gün**)
- Kuru pancar posası sağmal sığırlara fazla miktarda verildiğinde; çok su çektiğinden dolayı ağızda salyayı emer ve yutma gücünü oluşturarak **yemek borusunu tıkar,**
işkembede şişerek kalbe basınç uygular.

Tavsiyeler

Patoz Samanı ve Patoz Otu Hayvancılığımızın Baş Düşmanıdır.

- Geviş getirmeyi ve böylece tükürük salgılamayı azaltacağından dolayı mide asitliğini artırır. Verimi düşürür.
- Süt yağını azaltır.

Teşekkür Ederiz...